

Leo Trotskij: Socialdemokratin och revolutionen

(25 november 1905)

[Ur *Witnesses to Permanent Revolution, Chicago: Haymarket Books 2011, s 451-455. Översättning från engelska, Göran Källqvist.*]

Den ryska socialdemokratin står för närvarande i centrum för samhällets intresse, och det av goda skäl. Liberalismen ser vår verksamhet som ett hot mot ”frihet” och ”ordning”. Reaktionen ser den som ett hot mot sin egen existens. Igår var vi bara underjordiska cirklar. Förvisso var polisen betydligt mer uppmärksamma på oss än vad vi ville, men polisens arbete var först och främst inriktat på att undanröja underjordiska ”konspiratörer”. Den demokratiska intelligentsian trodde inte på proletarietets revolutionära framtid och kämpade bara mot oss på grund av att de såg oss som en fientligt inställd ideologi. Idag har saker och ting förändrats dramatiskt. Socialdemokratin har mognat och leder proletariatet som står i centrum för de revolutionära händelserna. Det innebär att socialdemokratin står i centrum för fientlig uppmärksamhet från hela pressen, både den reaktionära, konservativa och liberala.

Så sent som igår anklagades vi från alla håll för att tillämpa en europeisk lära och europeisk taktik på unikt ryska omständigheter. Idag hävdar hundratals röster att vi inte är värda vårt ärofulla namn eftersom vår taktik inte har något gemensamt med den europeiska socialdemokratin.

Herr Struve, som inom borgerliga kretsar anses vara en auktoritet på sådana frågor eftersom han har deserterat från det marxistiska lägret, förkunnar kategoriskt att den ryska socialdemokratin helt enkelt är ”en blandning av anarkism och jakobinism”.

Novoje Vremja tar för närvarande parti för Struve i alla grundläggande politiska frågor, och åberopar honom när de självsäkert slår fast att socialdemokratin ”i sin äkta tyska form inte bara går att utvärda, utan möjligen också är det mest respektabla av alla de tyska partierna”. Enligt denna tidning finns det till och med i Ryssland en sådan grupp av ”ärliga och fredliga socialdemokrater”, men de knuffas åt sidan av en grupp anarkister ”som har klätt ut sig i respektabla tyska kläder”.

Ett antal mystiska ”marxister”, som har liftat med kadeternas tidning *Nasja Zjizn*, stämmer in i den allmänna kören och anklagar oss för socialistrevolutionär äventyrspolitik. Denna borgerliga tidning menar att den ”evolutionära” marxismens hela lära står i motsättning till vårt försök ”att i ett enda slag göra slut på både enväldet och kapitalismen”. Enligt *Nasja Zjizns* uppfattning skulle socialdemokraterna kunna spela en enorm roll. ”Proletariatet har satt sin tillit till dem och är villigt att lägga sitt öde i deras händer.” Intelligentsian sympatiserar med de socialdemokratiska idealen. Den demokratiska borgarklassen skulle följa intelligentsian. Socialdemokratin skulle kunna stå i spetsen för dem och leda landet till seger. Men det skulle kräva en taktik som ”samlade” alla demokratiska krafter, som i fallet med den tyska socialdemokratin. Istället isolerar den ryska socialdemokratin proletariatet och får det att stå ensamt, och gräver därmed demokratins grav.

För oss är det inte överraskande att den nationalistiska *Novoje Vremja* är upprörda över att vi har övergivit det ”respektabla” mönstret från Tyskland. Den klenmodiga reaktionen har aldrig gjort annat än att ställa vårt lands ”anarkistiska” socialister i motsättning till de ”patriotiska” socialisterna i andra länder. Närhelst regeringen i en borgerlig republik förtrycker socialisternas antimilitaristiska agitation, så rättfärdigar de alltid det genom att hänvisa till de ”patriotiska” socialisterna i Tyskland, som är hängivna sitt fosterland.

Även om furst Bülow¹ hindrar Jaurès² från att besöka Berlin i agitationssyfte, så anser han det icke desto mindre sin plikt som klok kansler att jämföra Bebel och andra socialdemokrater, som ”inte tar

1 Furst Bernhard von Bülow (1849-1929) var tysk kejsarlig kansler och preussisk premiärminister mellan 1900-1909.

2 Jean Jaurès (1859-1914) var en fransk socialistledare och medlem i deputeradekammaren.

ansvar för sitt fosterland”, med franska socialister av ytterst ”statlig” typ, som Jaurès. Varför skulle det förvåna oss om en orm som i årtionden har tjänat den tsaristiska regeringen genom att hindra den europeiska socialdemokratins ord från att korsa gränsen, nu försöker krossa vårt parti genom att ställa vår jakobinism mot våra europeiska kamraters visdom och politiska fromhet? Varför skulle vi bli förvånade över att hela den reaktionära pressen är vänligt inställd till de botfärdiga psalmer som sjungs av herr Gapon, som med ett dumhuvuds självförtroende anklagar oss för att plantera in europeiska teorier i Rysslands främmande och unika jord, samtidigt som de applåderar Struves liberalt anklagande tal angående vårt anarkistiska förkastande av mönstret från Europa?

Under sin kamp om en hedervärd officiell ställning har herr Struve förlorat allt sinne för anständighet, och det är fullt förståeligt att han öppet förväntar sig att socialdemokratien ska undertryckas – eller att åklagaren i Petersburg bara uttrycker vad det officiella samhället tänker när han i sitt anklagelse tal angående en ”militant organisation” respektfullt citerar sin framtida chef.

Av den orsaken ska vi bortse från reaktionens skamliga angrepp och koncentrera oss på den förvirring som de ”evolutionära” marxisterna i *Nasja Zjizn* uttrycker.

Den tyska socialdemokratins slutgiltiga mål är att proletariatet ska gripa statsmakten. Det är också vårt mål. Den väg som vårt broderparti i Tyskland har slagit in på är att utveckla arbetarmassornas klassmedvetande och förena dem till en enda samhällsrevolutionär kraft. Det är också vår väg. I egenskap av proletariatets parti som kämpar för klassens diktatur varken liknar vi eller har vi något gemensamt med något av de borgerliga partierna, varken till höger eller deras yttersta vänster – men på samma gång är vi av samma kött och blod som den internationella socialdemokratien. Icke desto mindre skiljer sig vår taktik från den tyska socialdemokratins taktik under en period av reaktion. Under 40 år har det proletära partiet i Tyskland utvecklats under en epok av intensiv borgerlig reaktion. 1871 krossades den proletära Pariskommunen, den röda fanan revs sönder av borgerliga vandaler, den preussiska hjälmen – symbolen för en blind och självgod militarism – härskade överallt, och den tredje republiken i Frankrike, som hade översköljts av kommunardernas blod och förödmjukats av Preussen, gick i allians med det tsaristiska Ryssland. Borgarklassen hade sin stora revolution långt bakom sig och tog sig an att bevara den asiatiska absolutismen, där den helt riktigt såg något som lämpade sig att spela rollen som världsreaktionens polis. Kapitalismen uppnådde sina ”fredliga” erövringar på benknotorna efter ett oräkneligt antal offer. Den borgerliga demokratin oroade sig inte längre för sin egen existens. De revolutionära traditioner som dog alltför tidigt 1848 förråddes och glömdes bort – och röken från det kapitalistiska förtrycket och den borgerliga chauvinismen hängde tung över Europas politiska atmosfär.

Det var i denna kvävande och ogenomträngliga reaktionära atmosfär som den tyska socialdemokratien uppstod och utvecklades. Utan både tidigare erfarenheter av politisk organiserad klasskamp från proletariatets sida och direkt revolutionära traditioner utvecklades den med häpnadsväckande envishet och byggde, sten för sten, den storartade byggnad av partidemokrati som nu är en sådan källa till stolthet för den internationella socialismen.

Det ryska proletariatet har tagit alla sina politiska steg ”utanför lagen”. I den politiska skola som det har gått igenom var fetischism av ”laglighet” det sista som skulle dominera dess hängivenhet.

För proletariatet framstod verkligen enväldet som ett förkroppsligande av en dum och öppet förtryckande stat, och det övertygade snabbt proletariatet att reglerade ”lagar” bara är fjättrar som härskarna driver igenom med våld i sin egen makts intresse. De revolutionära kampmetoderna visade för proletariatet alla fördelar som finns i ett direkt, ”olagligt” och revolutionärt styrkeprov.

Medan socialdemokratien i det röda Sachsen, inom ramen för den parlamentariska taktikens begränsningar år efter år förgäves protesterade mot valsystelet med tre klasser, så kastade proletariatet i ”bonde-Ryssland” med ett enda revolutionärt slag den grundläggande lagen om statsduman på skräpögen. Tack vare tidens revolutionära karaktär är det ryska proletariatet kanske närmare att

förverkliga åtta timmars arbetsdag än proletariatet i England med alla sina mäktiga fackföreningar. Arbetarna har bemästrat den revolutionära metoden och de kommer inte att ge upp den frivilligt. Socialdemokratin har förvandlat arbetarklassens grundläggande krav till en paroll om revolutionen och har därmed berikat revolutionen med proletariatets hela klassenergi.

Vad kan under dessa omständigheter taktiken att ”samla” de demokratiska krafterna innebära? Antingen måste proletariatet överge sina klasskrav, eller – och det betyder i grund och botten samma sak – så måste det förkasta sin självständiga taktik. Om demokratisk ”samling” inte bara är en lek med ord, så betyder det att anpassa proletariatets taktik till den borgerliga demokratins hållning. Men det skulle kasta oss tillbaka ett halvt sekel.

Under de preussiska och österrikiska revolutionerna fanns det en politisk ”samling” i den anda som demokraterna i *Nasja Zjizn* föreslår. Den revolutionära demokratin trotsade klasskampens logik och försökte ena proletariatet och borgarklassen. I enhetens namn uppmanade Lassalle arbetarna att avvisa de republikanska kraven. Men efter att ha försökt ena det splittrade landet med en demokratisk ideologi visade sig demokratin oförmögen att vare sig dra den liberala borgarklassen framåt eller hindra proletariatets klassinstinkt. De kompakta klassspänningarna försvagade taktiken att ”samla”. På samma gång berövade proletariatets politiska beroende det möjligheten att utnyttja sin klasstyrka för att på ett självständigt sätt organisera revolutionen. Det heroiska proletariatet i Wien besegrade monarkin i öppen kamp. Men borgarklassen ville inte ha de republikanska frukterna från denna seger och ville heller inte axla demokratins sak, och på egen hand var inte proletariatet tillräckligt förberett för att själv plocka frukterna.

Den borgerliga nationens uppdelning i klasser har gått mycket längre i vårt land än i Preussen och Österrike 1848. Vår liberala borgarklass visade sig vara kontrarevolutionär redan innan revolutionen nådde sin höjdpunkt. Vid varje kritiskt ögonblick uppvisade vår intelligentsias demokrater hur svaga de är. Bönderna i sin helhet representerar ett spontant uppror – men de kan bara ställas i revolutionens tjänst med hjälp av en styrka som kommer att ta statsmakten i sina egna händer.

Då återstår bara proletariatet.

Absolutismens fruktansvärda motstånd stärker vår revolutionära utveckling ännu mer, och den är mer systematisk än någonsin tidigare i historien. Efter att ha besegrat den enväldiga statens mäktiga motstånd och borgarklassens medvetna passivitet har den ryska arbetarklassen utvecklats till en organiserad kampstyrka av aldrig tidigare skådad art. Det finns inget stadium under den borgerliga revolutionen då denna kampstyrka, som drivs framåt av klassintressenas stålhårda logik, skulle kunna lugnas. Oavbruten revolution³ blir en självbevarelsedrift för proletariatet.

Arbetarklassens ställning som förtrupp under den revolutionära kampen, de direkta band den upprättar med den revolutionära landsbygden, den skicklighet med vilken den underordnar armén under sig själv – alla dessa faktorer driver den oundvikligen mot makten. Revolutionens fullständiga seger innebär proletariatets seger.

Men denna seger innebär i sin tur revolutionens oavbrutna karaktär. Proletariatet förverkligar de grundläggande demokratiska uppgifterna, och själva logiken i dess omedelbara kamp för att konsolidera sitt politiska styre ställer i ett visst ögonblick proletariatet inför rent socialistiska problem. Mellan maximi- och minimiprogrammet upprättas en revolutionär kontinuitet. Det är inte fråga om ett enda ”slag” eller en enda dag eller månad, utan om en hel historisk epok. Det vore absurt att söka bestämma dess utsträckning i förväg.

---

3 *Neprejnaja revoljutsija.*